

Referaadile esitatavad nõuded Haanja Koolis

Referaadi koostamine põhikoolis valmistab õpilast ette 8. klassis loovtöö kirjutamiseks. Käesoleva juhendi aluseks on Haanja Kooli „Uurimistöö vormistamise juhend“.

Referaadi kirjutamise eesmärgiks on süvendada õpilase oskusi tööks kirjandusallikatega, saada materjali otsimise ja selle analüüsimise kogemus, mille kaudu omandatakse uusi ainealaseid teadmisi. Referaat on teatud probleemi või teema kokkuvõtlik teaduslik ülevaade, mille koostamisel tuginetakse eelkõige ainealaste kirjandusallikate uurimisele. Referaat tuleb vormistada vastavalt juhendile.

Heas referaadis on kasutatud erinevaid allikaid, see on selgelt arusaadav, sisukas, korrektselt vormistatud ja vajadusel (kokkuleppel juhendajaga) sisaldab referaadi koostaja omapoolset arvamust või järeldust. Hea referaadi vormistus vastab Haanja Koolis kehtestatud nõuetele.

Referaadi teema valib õpilane ise või antakse see õpetaja poolt. Referaate tehakse Haanja Koolis kõikides kooliastmetes ja need on planeeritud ainekavades ja õpetaja töökavades. Referaat on õpilase iseseisev töö, mida juhendab aineõpetaja ning õpilane saab vastavasse ainesse hinde. Referaadi hindamisel arvestatakse teema valdamist, töö nõuetekohast vormistamist ja õigeaegset esitamist.

Referaatide koostamise plaan Haanja Koolis	
Klass	Aine
3. klass	õpetaja valikul
4. klass	õpetaja valikul
5. klass	eesti keel või kirjandus
6. klass	ajalugu 1. poolaasta
	loodusõpetus 2. poolaasta
7. klass	muusika 1. poolaasta
	bioloogia 2. poolaasta

Referaadi vormistamise üldnõuded

- Referaat esitatakse A4 formaadis vertikaalse asetusega (*portrait*), pehmes köites ja ühes eksemplaris (kiletaskutesse lehti ei panda).
- Tekst trükitakse arvutis lehe ühele küljele trükikirjaga: *Times New Roman*, tähesuurusega 12 kirjapunkti, reavahega 1,5 ja lõiguvahega 6 kirjapunkti. Tekst kujundatakse nii, et servad jäävad sirged (rööpjoendus).
- Referaadis taandridu ei kasutata.
- Lehe servadest jäetakse: 2,5 cm ülalt ja alt; 2 cm paremalt ning 3 cm lehe vasakust servast.
- Kõik referaadi iseseisvad osad (sisukord, sissejuhatus, töö põhiosa peatükid, kokkuvõte, kasutatud allikate loetelu ja lisad) algavad uuel lehelt.
- Alapeatükk eraldi lehelt ei alga. Alapeatüki pealkirja ette ja järele jäetakse üks tühi rida. Kui alapeatükk juhtub algama uuel lehelt, siis pealkirja ette tühja rida ei jäeta. Kui alapeatüki pealkirjaga samale leheküljele mahub ainult üks rida järgnevat teksti, alustatakse uuel lehelt.
- Pealkirjad kirjutatakse esisuurtähtedega, lõppu punkti ei panda.
- Pealkirjades sõnu ei poolitata ja lühendeid ei kasutata. Pealkiri paigutatakse lehe vasakusse serva. Sisu ja pealkirja vahele jäetakse tühi rida.
- Kõik leheküljed tiitellehest kuni lisadeni nummerdatakse. Numeratsioon paigutatakse lehekülje alla keskele või alla paremale. Tiitellehele leheküljenumbrit ei märgita.
- Lisad nummerdatakse eraldi araabia numbritega ja pealkirjastatakse (Lisa 1. Orav).
- Kahe sõna vahele jäetakse üks tühik. Kirjavahemärkide ette tühikut ei käi, järel käib. Sulgude ja jutumärkide puhul on tühikud väljaspool. Sidekriips seotakse ilma tühikuta sõnaga, mille juurde ta kuulub; mõttekriipsu ümber on tühikud.
- Lühisõnalised arvud kirjutatakse sõnadega (üks-üheksa, kümme, sada, tuhat), ülejäänud numbritega.
- Töö peatükid nummerdatakse araabia numbritega. Kasutatakse liitnumeratsiooni (nt: 2.1, teise peatüki esimene alapeatükk). Sissejuhatus, kokkuvõtte ja kasutatud allikate

numbreid ei panda ja need vormistatakse kui esimese astme pealkirjad (Times New Roman, 16 pt, paks). Esimese astme pealkirja laadiks Heading 1 (Times New Roman, 16 pt, paks). Teise astme pealkirja laadiks Heading 2 (Times New Roman, 14 pt, paks).

Näide:

1. Ilvese üldiseloostus

1.1. Toitumine

Referaadi ülesehitus

Referaadil on kindlad alajaotused:

- tiitelleht (vt lisa 1),
- sisukord
- sissejuhatus,
- töö põhiosa (tekst, pildid, graafikud, joonised),
- kokkuvõte,
- kasutatud allikate loetelu,
- lisad (kui on).

Tiitelleht

Tiitellehe näidis ja vormistamise juhend (Vaata „Lisa 1. Tiitellehe näidis“).

Sisukord

Sisukorda vormistatakse põhiosa valmimise järel. Sisukorras näidatakse kõigi töö alajaotuste täielikud pealkirjad, alajaotuste järjenumbrite ning leheküljenumbritega. Sisukorras antakse ainult alajaotuse alguse leheküljenumber. Sissejuhatus, kokkuvõte, kasutatud allikate loetelu

ja lisad ei kuulu peatükkidena nummerdamisele. Kõik antud töö lisad tuuakse sisukorras koos pealkirjaga. Enne automaatse sisukorra tegemist vaata pealkirjade vormistamise juhendit.

Sissejuhatus

Sissejuhatuses põhjendatakse teema valikut ning antakse ülevaade töö eesmärgist.

Sissejuhatusse jooniseid ja pilte ei panda.

Töö põhiosa

Referaadi sisu ja alajaotused sõltuvad teemast ning põhiosa peatükid peavad olema sisulisloogiliselt üksteisega seotud ning moodustama teemale vastava terviku. Tööle võib lisada ka illustreerivat materjali (soovitavalt kasutada autoriga allikat). Referaadi koostamisel peab õpilane kasutama **mitut erinevat** allikat. Õpikut, Miksikest ja Wikipediat võib ühe allikana mitmest kasutada 1.-6. klassi õpilane. Ilma autorita kirjalikud allikad ei ole teaduslikud ja neid referaadis üldjuhul ei kasutata. Töö põhiosa on vastavuses sissejuhatuses püstitatud eesmärkidega.

Tabelid ja joonised töö põhiosas

Kõik töö põhiosas esinevad tabelid ja joonised nummerdatakse araabia numbritega kogu töö ulatuses ja pealkirjastatakse. Tabeli number ja pealkiri kirjutatakse enne tabelit. Joonise number ja pealkiri kirjutatakse pärast joonist. Jooniste alla kuuluvad kõik diagrammid, graafikud, geograafilised kaardid, joonistused, skeemid või fotod. Kui tabel või joonis ei ole referaadi koostaja poolt tehtud, siis tuleb kindlasti kasutada viidet tabeli/joonise pealkirja lõpus ja kasutatud allikate loetelus. Samuti tuleb viidata referaadi autori enda poolt tehtud tabelile/joonisele. Kui enda tehtud tabeli või joonise koostamiseks on kasutatud teiste andmeid, siis viidatakse sellele referaadi sisus. Teksti põhiosas olevad tabelid ja joonised peavad olema vastavuses referaadi sisuga ja neile peab olema teksti sees viidatud. Näide: (vt Joonis 2).

Tabelid ja joonised paigutatakse kohe pärast seda lõiku, kus neile on teksti sees viidatud ning on joondatud vasakule äärel. Tabelit või joonist ei paigutata nii, et selle ümber oleks tekst.

Suuremad tabelid (rohkem kui pool A4 leheküljest) paigutatakse töö lisadesse ja neile viidatakse samuti töö sisus. Referaadis ei tohi olla jooniseid ja tabelleid, millele ei ole töö sisus (teksti sees) viidatud.

Kokkuvõte

Kokkuvõttes antakse ülevaade, mida õpilane referaati tehes õppis ja teada sai. Kokkuvõttes võib avaldada oma arvamust. Kokkuvõttes ei viidata allikatele. Referaadi sissejuhatus ja kokkuvõte moodustavad ühtse terviku, nii et ainult neid lugedes saaks kõrvalseisja ülevaate referaadi sisust. Kokkuvõttesse jooniseid ja pilte ei panda.

Kasutatud allikad

Kasutatud allikate peatükis on iga referaadis kasutatud allika kohta kirje. Kõikidele kasutatud allikatele on vaja teksti sees viidata. Mida rohkem erinevaid materjale töö käigus on läbi töötatud, seda suuremat väärtuse referaat omandab. Loetelus toodud allikaid ei nummerdata. Kõik allikad reastatakse üldises tähestikulises järjekorras. Autoriga allikad perekonnanimede järgi ja teised allikad pealkirjade järgi. Sama autori tööd esitatakse nende ilmumisaastate järjekorras. Kui autorit ei ole võimalik välja tuua (entsüklopeedial), lähtutakse teose pealkirjast. Kui õpilane on referaadis kasutanud venekeelset materjali, siis kirjutatakse see kasutatud allikate loetelus kirillitsas ja pannakse kõige lõppu.

Viitamine

Kõikidele nendele seisukohtadele, mis ei pärine töö autorilt lisatakse allikasse koht, kust need on võetud. Refereering annab teise autori mõtet edasi vabas vormis, oma sõnadega, kuid autori mõtet moonutamata. Refereeringu puhul on vajalik viitamine allikale või autorile. Kui refereering koosneb ühest lausest, siis paikneb viide enne lauset lõpetavat punkti, kui aga tervest lõigust, siis pärast punkti. Viide kirjutatakse sulgudesse viidatava teksti järele.

Samuti on kasutatud allikate osas loetelu viidetest. Viide peab olema täpne ja selge. Viidatud peab olema vastavalt Haanja Koolis kehtestatud nõuetele.

Tsitaat on sõnasõnaline väljavõte mingist tekstist ja peab vastama originaalile sõnastuse, ortograafia, kirjavahemärkide ja eristuskirjade (sõrendused) osas. Tsitaat esitatakse jutumärkides. Viide märgitakse kohe pärast tsitaati lõpetavaid jutumärke, sõltumata sellest, kas see asub lause lõpus või keskel. Tekstisisene viitamine on Haanja Koolis nõutud alates 5. klassist.

Viitamise näited teksti sees ja kasutatud allikate loetelus

Raamat, 1 autor
Viide teksti sees (Ling, 1981)
<i>raamatu autori perekonnanimi / koma / tühik / raamatu välja andmise aasta</i>
Viide kasutatud allikate loetelus Ling, H. (1981). Pöder. Tallinn: Valgus.
<i>raamatu autori perekonnanimi / koma / tühik / eesnime initsiaal / punkt / tühik / sulgudes raamatu väljaandmise aasta / punkt / tühik / raamatu pealkiri / punkt / tühik / raamatu väljaandmise koht / koolon / tühik / kirjastus / punkt</i>
Raamat, 2 autorit
Viide teksti sees (Merivee & Remm, 1973)
<i>raamatu autori perekonnanimi / tühik / & / tühik / teise autori perekonnanimi / koma / tühik / raamatu välja andmise aasta</i>
Viide kasutatud allikate loetelus Merivee, E. & Remm, H. (1973). Mardikate määraja. Tallinn: Valgus.
<i>raamatu autori perekonnanimi / koma / tühik / eesnime initsiaal / punkt / tühik / & / tühik / teise autori perekonnanimi / koma / tühik / eesnime initsiaal / punkt / tühik / sulgudes raamatu välja andmise aasta / punkt / tühik / raamatu pealkiri / punkt / tühik / raamatu väljaandmise koht / koolon / tühik / kirjastus / punkt</i>
Infovoldik, 4 autorit
Viide teksti sees (Kahre, Kasvandik, Rakaselg & Treial, 2014)
<i>infovoldiku autorite perekonnanimed / tühik / viimase autori ees & / tühik / viimase autori perekonnanimi / koma / tühik / infovoldiku välja andmise aasta</i>
Viide kasutatud allikate loetelus Kahre, T., Kasvandik, L., Rakaselg, J. & Treial, K. (2014). Kool kiusamisest vabaks.
<i>kui infovoldiku välja andmise koht ja kirjastus pole leitav, siis seda ei lisata</i>

Õpik (võib kasutada allikana 1.-6. klassis)
Viide teksti sees (Kont, 2004)
Viide kasutatud allikate loetelus Kont, A. (2004). Loodusgeograafia põhikoolile 4. osa. Tallinn: Avita.
Entsüklopeedia või sõnastik
Viide teksti sees (Eesti keele sõnaraamat, 1999)
Viide kasutatud allikate loetelus Erelt, T. (1999). Eesti keele sõnaraamat. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
Artikkel ajakirjast
Viide teksti sees (Jüssi, 2010)
<i>artikli autori perekonnanimi / koma / tühik / artikli ilmumise aasta</i>
Viide kasutatud allikate loetelus Jüssi, F. (2010). Sõnajalad. Loodusesõber, 3, 6.
<i>artikli autori perekonnanimi / koma / tühik / eesnime initsiaal / punkt / tühik / sulgudes ilmumise aasta / punkt / tühik / artikli pealkiri / punkt / tühik / ajakirka nimi / koma / tühik / ajakirja number / koma / tühik / lehekülje number (id), millele artikkel asub / punkt</i>
Veebilehekülg
Viide teksti sees (Haanja Kool, 2016)
<i>veebilehe nimi / koma / tühik / referaadi koostaja poolt veebilehe vaatamise aasta</i>
Viide kasutatud allikate loetelus Haanja Kool. http://www.haanja.edu.ee/uudised (27.09.2017).
<i>veebilehe nimi / punkt / tühik / veebilehe aadress / tühik / sulgudes referaadi koostaja poolt veebilehe vaatamise päev, kuu ja aasta / punkt</i>
Artikkel veebileheküljelt (autor olemas)
Viide teksti sees
(Egon, 2012)
<i>artikli autori perekonnanimi / koma / tühik / autori poolt artikli kirjutamise aasta</i> <i>NB! Kui artikli kirjutamise aasta pole leitav, siis referaadi koostaja poolt artikli vaatamise aasta</i>
Viide kasutatud allikate loetelus Egon, V. (14.06.2012). Rebased valisid endale koduks Tarvastu kiriku. http://www.sakala.ajaleht.ee/875522/rebased-valisid-endale-koduks-tarvastu-kiriku/ (07.11.2012).

<p><i>artikli autori perekonnanimi / koma / tühik / eesnime initsiaal / punkt / tühik / sulgudes artikli kirjutamise aeg (kui on teada) / punkt / tühik / artikli pealkiri / punkt / tühik / punkt / tühik / artikli veebiaadress / tühik / sulgudes referaadi koostaja poolt artikli vaatamise päev, kuu ja aasta / punkt</i></p> <p><i>NB! Kui artikli kirjutamise aeg pole leitav, siis seda kasutatud allikate loetellu kirja ei panda</i></p>
<p>Youtube'i video</p>
<p>Viide teksti sees</p> <p>(Tohva, 2012)</p>
<p><i>filmi autori perekonnanimi / koma / tühik / autori poolt filmi üles laadimise aasta</i></p> <p><i>NB! Kui filmi üles laadimise aasta pole leitav, siis referaadi koostaja poolt filmi vaatamise aasta</i></p>
<p>Viide kasutatud allikate loetelus</p> <p>Tohva, L. (03.03.2012). Väikekiskjad I osa. Loodusfilm. [Video]. http://www.youtube.com/watch?v=pSrTClojtoo (14.05.2014).</p>
<p><i>filmi autori perekonnanimi / koma / tühik / eesnime initsiaal / punkt / tühik / sulgudes filmi üles laadimise aeg (kui on teada) / punkt / tühik / filmi pealkiri / punkt / tühik / punkt / tühik / nurksulgudes meedia liik / filmi veebiaadress / tühik / sulgudes referaadi koostaja poolt filmi vaatamise päev, kuu ja aasta / punkt</i></p>
<p>Artikkel veebileheküljelt (autorit ei ole)</p>
<p>Viide teksti sees</p> <p>(Prantsuse keele süvaõppe 45. aastapäev, 2012)</p>
<p><i>artikli pealkiri / koma / tühik / artikli avaldamise aasta</i></p> <p><i>NB! Kui artikli avaldamise aasta pole leitav, siis referaadi koostaja poolt artikli vaatamise aasta</i></p>
<p>Viide kasutatud allikate loetelus</p> <p>Prantsuse keele süvaõppe 45. aastapäev. (2012). http://www.gag.ee/index.php?categoryid=1&p2_articleid=1122 (07.11.2012).</p>
<p><i>artikli pealkiri / punkt / tühik / artikli avaldamise aasta sulgudes / punkt / tühik / artikli veebiaadress / tühik / sulgudes artikli vaatamise päev, kuu ja aasta / punkt</i></p> <p><i>NB! Kui artikli avaldamise aasta pole leitav, siis seda kasutatud allikate loetellu kirja ei panda</i></p>
<p>Pilt veebilehelt (autor olemas)</p>
<p>Viide pildi all</p> <p>Joonis 1. Lendu tõusev luik (Zacek, 2001)</p>
<p><i>pildi pealkiri / tühik / sulgudes pildi autori perekonnanimi / koma / tühik / pildi tegemise aasta</i></p> <p><i>NB! Kui pildi tegemise aasta pole leitav, siis lisatakse pildi tööle lisamise aasta</i></p>
<p>Viide kasutatud allikate loetelus</p>
<p>Zacek, S. (2001). Lendu tõusev luik [Foto]. http://www.looduspilt.ee/loodusope/index.php?page=klassid_tutvutus&mid=0&sel_id=4 (07.12.2012).</p>

<i>Pildi autori perekonnanimi / koma / tühik / eesnime initsiaal / punkt / tühik / sulgudes pildi tegemise aasta / punkt / tühik / pildi pealkiri ja nurksulgudes meedia liik / punkt / tühik / pildi veebiaadress / tühik / sulgudes pildi tööle lisamise päev, kuu ja aasta / punkt</i>
<i>NB! Kui pildi tegemise aasta pole teada, siis seda sulgudesse ei lisata</i>
Pilt veebilehelt (autorit ei ole)
Viide pildi all
Joonis 2. Rebane jahti pidamas (2012)
<i>pildi pealkiri / tühik / sulgudes pildi valmimise või tööle lisamise aasta</i>
Viide kasutatud allikate loetelus
Rebane jahti pidamas. [Foto]. http://www.miksike.ee/docs/referaadid2006/rebane_gerdapeda.htm (07.12.2012).
<i>pildi pealkiri / punkt / tühik / nurksulgudes meedia liik / pildi veebiaadress / tühik / sulgudes pildi tööle lisamise päev, kuu ja aasta / punkt</i>
<i>NB! Kui pildi tegemise aasta pole teada, siis seda sulgudesse pealkirja järele ei lisata</i>
Dokument
Viide teksti sees (dokumendi autor teada)
(Pikhof, 2011)
<i>dokumendi aotori perekonnanimi / koma / tühik / dokumendi valmimise aasta</i>
Viide kasutatud allikate loetelus (dokumendi autor teada)
Pikhof, T. (2011). 2010/2011. õppeaasta kokkuvõte. Tallinn.
<i>dokumendi aotori perekonnanimi / koma / tühik / eesnime initsiaal / punkt / tühik / sulgudes dokumendi valmimise aasta / punkt / tühik / dokumendi pealkiri / punkt / tühik / dokumendi valmimise koht / punkt</i>
<i>NB! Kui dokumendi tegemise aasta pole teada, siis seda sulgudesse ei lisata</i>
Viide teksti sees (dokumendi autorit pole)
(Haanja Kooli kodukord, 2017)
<i>dokumendi pealkiri sulgudes / koma / tühik / dokumendi valmimise aasta</i>
Viide kasutatud allikate loetelus (dokumendi autorit pole)
Haanja Kooli kodukord. http://www.haanja.edu.ee/kodukord (15.09.2017).
<i>dokumendi pealkiri / punkt / tühik / dokumendi veebiaadress / tühik / sulgudes dokumendi töösse lisamise päev, kuu ja aasta / punkt</i>
<i>NB! Kui dokumendi valmimise aasta pole teada, siis seda sulgudesse pealkirja järele ei lisata</i>
Intervjuu
Viide teksti sees
(Tamm, 01.09.2016)
<i>intervjueeritava perekonnanimi / koma / tühik / intervjuu toimumise päev, kuu ja aasta</i>
Viide kasutatud allikate loetelus
Tamm, K. (01.09.2012) [Isiklik intervjuu].

intervjueeritava perekonnanimi / koma / tühik / eesnime initsiaal / punkt / tühik / intervjuu läbiviimise päev, kuu ja aasta / nurksulgudes isiklik intervjuu / punkt

Raadio- või telesaade

Viide teksti sees

(Häelme, 2013)

Viide kasutatud allikate loetelus

Häelme, K. (Produtsent). (24.04.2013). Täheleaev: Priit Pedajas [Telesaade]. Tallinn, Eesti: ERR.

produtsendi perekonnanimi / koma / tühik / eesnime initsiaal / punkt / tühik / sulgudes produtsent / punkt / tühik / sulgudes toimumise kuupäev / punkt / tühik / Saate pealkiri / tühik / nurksulgudes meedia liik / punkt / tühik / linn / koma / tühik / riik / koolon / tühik / kanal / punkt.

Lisad

Vajadusel lisatakse lisad eraldi referaadi lõppu (pärast kasutatud allikaid) kõik vähemtähtsad pildid, tabelid ja fotod, millele on referaadi tekstis viidatud. Kõik lisad tuleb pealkirjastada ja nummerdatakse araabia numbritega vastavalt neile tekstis viitamise järjekorrale. Pealkirja kohale lehekülje vasakusse ülanurka kirjutatakse lisa number ja pealkiri (N: Lisa1. Orav).

Lisad ja nende pealkirjad tuuakse ära töö sisukorras.

Lisa 1. Tiitellehe näidis

Haanja Kool (16 punkti)

8. klass (14 punkti)

Eesnimi Perekonnanimi (paks kiri, 16 punkti)

LOOVTÖÖ TEEMA (paks kiri, 16 punkti, suurtähed)

Loovtöö (16 punkti)

Juhendaja: Eesnimi Perekonnanimi (14 punkti)

Haanja 2017 (14 punkti)